

Унищожаването на досиетата, което [Българската комунистическа партия предприема в началото на 1990 г.](#) тайно от обществото чрез верните си пионки в Държавна сигурност, може да има и хубава страна.

Доказва го книгата „[Радой – смутителят на реда и тогата на властта](#)”, чиято [премиера беше тази седмица в столицата](#) и която днес ви представям в електронната библиотека на [desebg.com](#)

Нейни автори са Стефан Стоянов, по-малкия син на Радой Ралин и съпругата му Таня Стоянова. Документалното издание е изградено на две много важни основи – архивите на бившата Държавна сигурност и личния архив на големия български писател и сатирик.

Убеден съм, че ако Таня и Стефан бяха получили една папка или дори няколко тома от заличеното в края на януари 1990 г. дело за оперативна разработка „КОЗЕЛ” (псевдонима, под който ДС е разработвала Ралин) щяха да поръчат копия в комисията по досиетата и да се приберат с тях вкъщи, както обикновено хората правят. Вероятно тогава щяха да садоволни, че са научили имената на офицерите от Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия, а също така и псевдонимите на доносниците, които са се въртели около твореца и са го подслушвали на всяка стъпка.

Тогава обаче те нямаше да бъдат провокирани да се отдадат на онова нелеко и трудоемко (някои му казват заравяне в архивите, аз предпочитам да го наричам

проучване) занимание, на което те се отдадоха изцяло през последните няколко години. Резултатът вече е факт – пред нас е най-подробното изследване, което ще ви даде неподозирани подробности за човека и писателя Радой Ралин и за епохата, през която твори.

Уверен съм, че самите автори Таня и Стефан, с които често се засичахме през последните 2-3 години в читалнята на комисията по досиетата, се чувстват възнаградени за труда си още преди да чуят поздравленията на читателите. И това е така, защото днес те знаят, че от архивите на бившия репресивен апарат на комунистическата партия те са научили много повече от онова, което би могло да се научи от едно единствено досие. Събирайки търпеливо лист по лист от различни архиви: от дела за оперативни разработки, от работни дела на агенти, от литерни дела, от справки, отчети и планове на ДС, те са реконструирали документално по категоричен начин истината за онази подозирана, но невидима намеса на Държавна сигурност в живота и творчеството на Радой Ралин.

Блестящо издадената от изд. „Изток-Запад” и внушителна по обем книга обаче не е само изследване за народния бард. Авторите много правилно са възприели и последвали добрите практики в българската документалистика от последните години, чрез които разкриват не само живота на конкретна фигура, в случая на писателя Радой Ралин, но са направили това, като са го поставили в контекста на епохата и събитията. В този смисъл книгата допълва, а и открива някои от непознатите и не толкова изследвани ъгли от живота на писателите (част от художествено-творческата интелигенция по докладите на ДС) при комунизма.

Освен, че е показана методичната планирана игра на ДС срещу твореца, дръзнал да критикува комунистическите порядки и първенци със своите епиграми и стихове, книгата дава един изключително човешки и плътен образ на човека и бащата Радой Ралин. Таня и Стефан пишат с много любов и дори, когато човек прехвърля поредната страница чувства, струящата от нея интелектуалната мощ, доброта, човечност, топлина и пословична скромност на твореца. Таня и Стефан живееха с това изследване и тясната отдаденост си личи в книгата.

Убеден съм, че тя ще се присъедини към онези документални доказателства, които излязоха през последните години в резултат от проучването на архива на ДС, и които не позволяват историята за комунизма да бъде фалшифицирана. Едно от основните й послания не се крие в съдържанието й, а в начина на написването й. Книгата разкрива колко е важно архивите на комунистическите тайни служби да бъдат изследвани и проучени.

Лабиринтът на досиетата и подвигът на Таня и Стефан

Написано от Христо Христов
Неделя, 28 Април 2013 14:47

Бих отбелязал и факта, че автори на това респектиращо изследване на архивите не са историци или журналисти, а близките на една от жертвите на Държавна сигурност сред творците. Подобни книги са изключително редки и ние, читателите, трябва да имаме предвид това обстоятелство. От тази гледна точка смятам, че предизвикателството, което авторите са поели в началото, се е увенчало с краен успех. Без да го искат или търсят съзнателно Таня и Стефан са извършили един своеобразен подвиг, такъв е подвигът на Лъчезар Заркин, посветил години от живота си, за да извади в книгите си истината за убития си баща журналиста и писател Георги Заркин в Пазарджишкия затвор.

Затова искрено поднасям своите благодарности на Таня и Стефан Стоянови за това, че не се поколебаха да влязат в лабиринта на досиетата и да излязат оттам, оставайки на обществото истината за Радой Ралин, като един от онези талантливи творци, които комунистическият режим не можа да купи.

Таня Стоянова, Стефан Стоянов, „Радой – смутителят на реда и тоягата на властта”, изд. „Изток-Запад”, 2013 г., 722 страници.